

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: Τερμίτες - Το ταξίδι
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Πάυλος Κικριλής
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ: Τάκης Μουζάκης, Γιάννης Μαύρος
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Ραφαέλα Μαρτίνεζ
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ - ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Νατάσα Γκουτζικίδου
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Γιώργος Δ. Λεμπέσης
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ & ΜΑΚΕΤΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Ματθαίος Τσιρίδης
ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ιωάννης Κουτρούμπας
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ: Βασιλική Μαυρίδη
©Πάυλος Κικριλής, 2024
©Εκδόσεις Lebee, Αθήνα 2024
Πρώτη έκδοση: Οκτώβριος 2024
Έντυπη έκδοση ISBN: 978-618-87309-2-2
Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση σε 100% οικολογικό χαρτί.

Το παρόν έργο πνευματική ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ LEBEE / LEBEE PUBLICATIONS
info@lebeepublications.gr
www.lebeepublications.gr

ΤΕΡΜΙΤΕΣ ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΣΥΝΙΔΡΥΤΗ ΤΟΥ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΟΣ
ΠΑΥΛΟ ΚΙΚΡΙΛΗ

ΘΕΡΜΕΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Πολλά ευχαριστώ στον Γιάννη Μαύρο και τον Τάκη Μουζάκη που χωρίς τη βοήθειά τους αυτή η ιστορία ζωής δεν θα μπορούσε ποτέ να αποτυπωθεί. Επίσης ευχαριστώ την οικογένειά μου και τα παιδιά μου, Παρή και Γιάννη, για τη συμπαράστασή τους.

Πάυλος Κικριλής

Τάκης Μουζάκης

Μεγαλώνουμε και οι ιστορίες μας ξεθωριάζουν...

Η σχέση μου με τους Τερμίτες ξεκίνησε ως ακροατής του Β' Προγράμματος το 1985, όταν η «Σκόνη» και αργότερα το «Πόσο σε θέλω» συνδέθηκαν μ' έναν εφηβικό μου έρωτα, από αυτούς που μας ακολουθούν για χρόνια μέσα μας. Σιγά σιγά μπήκαν στη ζωή μου και άλλα τους τραγούδια, αλλά δεν κατάφερα να τους δω «ζωντανά» στην κύρια περίοδο ζωής του συγκροτήματος και με λύπη έμαθα τη διάλυσή τους την περίοδο που υπηρετούσα τη στρατιωτική μου θητεία.

Έχοντας ξεκινήσει τη δική μου πορεία στον κόσμο της μουσικής το 1991, κάνοντας την παραγωγή του τρίτου δίσκου του Άγγελου Σκορδίλη - στον οποίο αναφέρεται κάποια στιγμή ο Παύλος -, το επόμενο πρόσωπο που συνάντησα από το συγκρότημα ήταν ο Γιάννης Σπυρόπουλος (Μπαχ) σε κάποιες κοινές παρέες της εποχής, την περίοδο που έχει «σκάσει» το «Διδυμότειχο Blues».

Το φθινόπωρο του 1992 συναντώ τον Λαυρέντη Μαχαιρίτσα μαζί με τον Διονύση Τσακνή, που μόλις είχαν αρχίσει τις κοινές εμφανίσεις τους στο «Καφεθέατρο». Έτσι ξεκίνησε μία συνεργασία που για τα επόμενα δύο χρόνια απέδωσε πολλά ταξίδια, γύρω στις σαράντα υπέροχες συναυλίες σε όλη την Ελλάδα και φυσικά χτίσαμε μία ωραία φιλική σχέση.

Μία διαφωνία μου με τον Διονύση, παρά τη στήριξη που είχα από τον Λαυρέντη, με υποχρεώνει το 1995 να διακόψω τη συνεργασία μας για λόγους αρχής, κάτι που φυσικά μετάνιωσα, αλλά ευτυχώς διατηρήσαμε την καλή μας σχέση έχοντας σποραδικές συνεργασίες τα επόμενα χρόνια.

Την ίδια χρονιά ζητάω από τον Λαυρέντη να κάνει τη μουσική για το τραγούδι «Δεν έχω χρόνο, μάτια μου» σε στίχους του Οδυσσέα Ιωάννου, για τον δίσκο

της Σωτηρίας Λεονάρδου, που είχα αναλάβει την παραγωγή και του ρίχνω την ιδέα της επανασύστασης των Τερμιτών ως ένα side project, και να το αναλάβω εγώ. Η ιδέα τού άρεσε αλλά το πρόβλημα ήταν ότι, εκτός από τον Μιτζέλο, με όλους τους άλλους είχε χαθεί. Γι' αυτό, μου ζήτησε να αναλάβω να τους βρω, κάτι που αποδείχθηκε δύσκολο αλλά όχι ακατόρθωτο.

Κάποια στιγμή, πολλούς μήνες μετά, η παρέα ξαναμαζεύτηκε στο γραφείο μου στα Εξάρχεια. Αυτός που ήταν πιο δύσκολο να βρεθεί ήταν ο Παύλος, καθώς είχε εγκαταλείψει τη μουσική επαγγελματικά και ζούσε μεταξύ Θεσσαλονίκης και Χαλκιδικής. Αγκαλιές, φιλιά, ιστορίες για τα χρόνια που μεσολάβησαν και η σύμφωνη γνώμη όλων για το επόμενο βήμα της επανασύνδεσης, κάτι που δεν μπόρεσε να υλοποιηθεί άμεσα για διάφορους λόγους.

Τελικά, η ιδέα έγινε πράξη το 1998, στην ιστορική συναυλία στο Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας, αν και την παραγωγή δεν την έκανα εγώ. Εκεί όμως αποδείχτηκε ότι αυτή η παρέα, δέκα χρόνια μετά τη διάλυση του συγκροτήματος, κατάφερε να μαζέψει 15.000 θεατές και να παραδώσει με δυναμισμό τα τραγούδια τους και στην επόμενη γενιά.

Εκείνη την αξέχαστη βραδιά, πίσω από τη σκηνή, μία συζήτηση με τον Παύλο ήταν η αρχή μίας φιλίας που κρατάει ακόμα.

Επόμενος σταθμός για τους Τερμίτες - και δυστυχώς τελευταίος - με το project «Armageddon» ήταν στο Ηρώδειο, τον Οκτώβρη του 2014, όπου ο Λαυρέντης με φώναξε για να τον βοηθήσω σε μία δύσκολη περίπτωση. Είχε δεχθεί μία πρόταση, που όντως φαινόταν ενδιαφέρουσα σαν ιδέα. Όμως, όπως περιγράφει και ο Παύλος, οι διοργανωτές, εκτός από την καλή ιδέα, σε όλα τα άλλα οργανωτικά θέματα φάνηκαν κατώτεροι των προσδοκιών.

Το αποτέλεσμα ήταν ένα γεμάτο Ηρώδειο, όμως η παράσταση δεν βιντεοσκοπήθηκε γιατί δεν είχαν πληρώσει το τέλος βιντεοσκόπησης, παρότι αυτός ήταν ο κύριος λόγος που έγινε αρχικά αποδεκτή η ιδέα από τη συγκεκριμένη εταιρεία. Δυστυχώς, δεν είχε άμεση εμπλοκή με την οργάνωση παραγωγής η ΜΕΤΡΟ Α.Ε. του Γιώργου και της Σοφίας Τσατσούλη, που ήταν οι ικανοί συνοδοιπόροι και διοργανωτές των συναυλιών του Λαυρέντη, με tour manager τον αγαπημένο Κωνσταντίνο Μπαλαγούρα.

Έτσι άδοξα και με πικρή επίγευση, με τον ξαφνικό θάνατο του φίλου μας Λαυρέντη, τον Σεπτέμβρη του 2019, ο κύκλος έκλεισε οριστικά αφήνοντας όμως έργο ζωντανό και δυνατό στις επόμενες γενιές μουσικών και εραστών της, όχι απαραίτητα «σκληρής» μουσικής.

Η βιωματική ιστορία που περιγράφει, συχνά με κινηματογραφικό αλλά πάντα αληθινό τρόπο ο Παύλος, είναι άραγε μία πορεία γεμάτη επιτυχίες αλλά και ματαιώσεις ή μία πορεία με πολλές ατυχίες - αποτυχίες, που με έναν μοναδικό τρόπο καταγράφηκαν στη συνείδηση του κοινού ως επιτυχίες χάρη στη μετέπειτα καταπληκτική πορεία του Λαυρέντη ως συνθέτη - ερμηνευτή και της αναμφίβολα σημαντικής συνθετικής πορείας του Αντώνη;

Την απάντηση πιστεύω πως θα τη δώσει ο κάθε αναγνώστης φτάνοντας στο τέλος του αφηγήματος. Αυτό που είναι σίγουρο όμως είναι η περιγραφή της προσπάθειας και των κόπων μίας παρέας που, ως συνήθως γίνεται, γράφει τη δική της πορεία χωρίς να ξέρει ότι θα γίνει κομμάτι της Ιστορίας και ως τέτοια αποδεικνύεται ένα συναρπαστικό ανάγλυφο των δεκαετιών του '70 και του '80, με αναφορές και στα χρόνια μετά τη διάλυση του συγκροτήματος.

Τελειώνοντας, εύχομαι να διαβαστεί από ανθρώπους όλων των ηλικιών. Από ανθρώπους που αγάπησαν τα τραγούδια των Τερμιτών και του πρόωρα αναχωρήσαντος φίλου μας Λαυρέντη. Κυρίως όμως, εύχομαι να διαβαστεί από νέα παιδιά που ασχολούνται ή θέλουν να ασχοληθούν ενεργά με τον χώρο της Μουσικής.

Θερμές ευχαριστίες στην Ελένη και τη Μαρία - Κλάρα Μαχαιρίτσα για την παραχώρηση μέρους του αρχείου του Λαυρέντη, στον Παύλο για τη φιλία και την εμπιστοσύνη, στον Γιάννη Μαύρο, τον Αντώνη Μιτζέλο και τον Φίλιππο Σπυρόπουλο για την παραχώρηση του αρχείου του. Τέλος, στον Δημήτρη Βασαλάκη και τον φίλο συγγραφέα - εκδότη Γιώργο Λεμπέση της Lebee Publications για την άψογη συνεργασία.

Γιώργος Νταλάρας

Ήταν πριν πολλά χρόνια αλλά το θυμάμαι σαν να είναι τώρα. Την πρώτη φορά με συνάντησε ο Λαυρέντης. Μου μίλησε πολύ αυθόρμητα και μου πρότεινε να ακούσω κάτι. Τον συμπάθησα αμέσως και είδα στα μάτια του ότι είχε μια σιγουριά, ότι δεν υπήρχε περίπτωση να του πω όχι.

Το πρώτο επίσημο ραντεβού έγινε στο παλιό σπίτι που έμενα, στη Φραγκοκκλησιάς, στον Παράδεισο Αμαρουσίου. Ήρθε με τον Αντώνη

(Μιτζέλο), τον Παύλο (Κικριλή) και τον Δημήτρη (Βασαλάκη).

Ακούσαμε τη «Σκόνη» και τις «Αρκούδες» στο κασετόφωνο και είπα: «Μέσα!» Ακολούθησαν κι άλλες συναντήσεις, και με τον μοναδικό Μπαχ (Γιάννη Σπυρόπουλο). Φυσικά, και ηχογραφήσεις που ήταν χαρά θεού. Γέλια πλάκες, χαρές, συζητήσεις ατελείωτες και ποτέ, μα ποτέ μια πικρή κουβέντα. Ούτε καν διαφωνία.

Στις συζητήσεις μας, ο Λαυρέντης και τα άλλα παιδιά, μου αποκάλυψαν ότι, αν και γνώριζαν ότι το πάθος μου ήταν το ρεμπέτικο και τα λαϊκά τραγούδια, ένιωσαν, ίσως και λόγω της κιθάρας, ότι θα τα πήγαινα καλά και με αυτές τις μπαλάντες. Μπορεί να είχαν ακούσει ότι ξεκίνησα έφηβος με τα συγκροτήματα. Όπως και να το κάνουμε, το ποδήλατο δεν ξεχνιέται άμα το μάθεις μικρός.

Αγάπησα πολύ αυτά τα παιδιά. Τα ξεχώρισα για το ήθος τους, τη συντροφικότητά τους, τη σεμνότητα και την παιδικότητά τους, που δεν ήταν καθόλου αφέλεια. Είχαν αγωνίες, προβληματισμούς και ήταν άνθρωποι σκεπτόμενοι.

Βέβαια, με τον Λαυρέντη συνεχίσαμε για πάντα, μέχρι την ημέρα που μας «άφησε». Τον πίστεψα και τον αγάπησα πολύ αλλά νιώθω ότι κι εκείνος με αγάπησε, με εμπιστευθήκε και με σεβάστηκε, όπως και ο Αντώνης και όλα τα παιδιά του συγκροτήματος.

Τερμίτες, σας ευχαριστώ.

Γιάννης Δουλάμης

Μια μικρή ιστορία...

1983

Ανοίγει η πόρτα στο γραφείο που μοιραζόμουν με τη Λίτσα Καμπιώτη, υπεύθυνη publishing. Εγώ τότε ήμουν πολύ νέος παραγωγός και βοηθός του Φίλιππου Παπαθεοδώρου. Μπαίνει, λοιπόν, ο Κώστας Ζουγρής, συνεργάτης για πάντα του Γιάννη Πετρίδη και μου λέει:

«Γιάννη, τα παιδιά¹ εδώ έχουν ήδη έναν αγγλόφωνο δίσκο ως P.L.J., το “Armageddon” κι ένα single το “Gaspar”».

¹ Παύλος, Λαυρέντης, Τζίμι - Δημήτρης Βασιλάκης.

Παρεμβαίνει τότε ο Γιάννης Πετρίδης και σχολιάζει: «Αν δεν κάνουν ελληνικό στίχο, δεν θα κάνουν κάτι».

Και ξεπροβάλλει ο Λαυρέντης με τον Παύλο Κικριλή. Μαθαίνω στα γρηγορά την ιστορία τους, την αγάπη τους για τους Floyd και το Φτελιό, και μου παίζουν μερικά τραγούδια.

Συμφωνώ απόλυτα με Κώστα Ζ και Γιάννη Π και αποφασίζουμε να βρούμε ελληνικό στίχο.

Σε μια βδομάδα επανέρχονται με τον ποιητή Μιχάλη Μαρματάκη. Παίρνω budget από τον Φίλιππο Παπαθεοδώρου για καλό στούντιο και γράφουμε στο θρυλικό Polysound. Οι Πάντζης Γαβρίλης και Δημήτρης Κατσούλας, οι ηχολήπτες, φέρνουν το τραγούδι «Τερμίτες» και αμέσως γίνομαι νονός τους, προτείνοντας το «Τερμίτες» και ως όνομα του γκρουπ, αντί για το P.L.J.

Ο Λαυρέντης, ως αρχηγός του συγκροτήματος, το δέχεται αμέσως, όπως και οι άλλοι, ο Τάκης Βασιλάκης και ο Παύλος.

Από το νέο σχήμα αποχωρεί ο Τόλης που έπαιζε ντραμς. Μπαίνει ο Μιτζέλος και στα ντραμς ο Φίλιππος Σπυρόπουλος. Επίσης, ο Μπαχ Γιάννης Σπυρόπουλος πιάνο, κίμπορντς και η ομάδα μεγαλώνει!

Όλοι τους φίλοι και τόπος συγκέντρωσης η Πλάκα. Με σουβλάκια και κουβέντα γίνονται όνειρα. Δύσκολες εποχές οικονομικά για τα παιδιά.

Στην πρώτη γραμμή ο Λαυρέντης να προσπαθεί, αν και τον χαρακτηρίζει η απαισιοδοξία, αλλά χαίρεται με το παραμικρό που προχωράει το δισκάκι.

Πηγαίνω ο ίδιος προσωπικά στη Σοφία Μιχαλίτσι, διευθύντρια του Β' Προγράμματος στο ραδιόφωνο και στον Λάκη Παπαδόπουλο για να παίξουν Τερμίτες. Τα παιδιά της PolyGram - Ελίνα Δελαλοπούλου, Άννα Αρχοντάκη, Ζουγής κλπ - αγκαλιάζουν τον Λάρι.

Τρεις φορές την εβδομάδα ο Λάρι με τον Παύλο βρίσκονται στο γραφείο για ώρες. Στέναξαν τα τσιγάρα της Λίτσας Καμπιώτη από τον Λάρι. Αρχίζουν λαϊβάκια, Rodeo κλπ.

Η τότε λογοκρισία κόβει ένα τραγούδι τους, γιατί περιέχει τη φράση «μυλημένη αστυνομία από τους επάνω».

Ο Λάρι επίμονος, άγριος και τρυφερός μαζί, όπως κάποιος τον αποκάλεσε πολύ σωστά χτες. Τότε ήταν ακόμα πιο πολύ. Ερχόταν από την Πλάκα στη Μεσογειών με τα πόδια. Είπαμε, δύσκολα χρόνια, λαχτάρα για μουσική, αδέρφια με Τάκη και Παύλο. Και δώσ' του σουβλάκια μαζί με Μπαχ. Πωλήσεις δίσκων, όμως, στο ναδίρ...

Εγώ επιμένω. Γινόμαστε ένα με τα παιδιά και, παρά τις δυσκολίες, παίρνω budget για δεύτερο LP.

Ωριμότεροι αλλά πάντα ενθουσιασμένοι, ετοιμάζονται για τον δίσκο. Ψάχνουμε για συμμετοχή επώνυμου καλλιτέχνη. Μου φέρνει ο Λάρι τη «Σκόνη» μόλις την έγραψε και βρίσκει τον Γιώργο Νταλάρα. Ενθουσιάζεται εκείνος και δέχεται, αν του δώσουν να πει και το «Ουρανός βρέχει αρκούδες».

Sierra studio, καλό budget, Άκης Γκολφίδης τώρα στην κονσόλα.

Οκτώβριος του 1984 πια. Απεριόριστη συμπαράσταση από τον Μάκη Αχλαδιώτη. Ελπίζω να θυμάσαι, Μάκη μου, ένα πρωί που αλλάξαμε ταχύτητα στο κομμάτι που είχε γίνει λάθος.

Μόλις αναφέρω στον τότε διευθύνοντα σύμβουλο της εταιρίας ότι θέλω άδεια για Νταλάρα, με αποπαίρνει.

«Μα... για τους Τερμίτες;»

«Ναι» του λέω και αυτό αποτέλεσε και λόγο να αλλάξω εταιρεία.

Ο Λάρι παλεύει μαζί με τον Παύλο, κυρίως να μη χαθεί αυτή η δεύτερη ευκαιρία. Ηχογραφούμε και δυο τραγούδια για το παγκόσμιο φεστιβάλ του Τόκιο αλλά δεν γίνεται τίποτε.

Πρώτη επαφή με τον νεαρό ηχολήπτη Κώστα Καλημέρα και αλλαγή εταιρείας από PolyGram σε Virgin με Γιάννη Πετρίδη.

Εδω μπαίνει και ο Γιάννης Δόξας με μακέτες και υποστήριξη της παραγωγής, «Τσιμεντένια τρένα» και συμμετοχή Φλέρυ Νταντωνάκη.

Δεν θα ξεχάσω τον Λάρι για αυτήν την προσπάθεια, να τραγουδήσει τότε η μοναδική Νταντωνάκη. Πιο εύθραυστο και υπομονετικό Λαυρέντη δεν είχα ξαναδεί. Με μια κιθάρα και ταυτόχρονα υποβολέας των στίχων, να τραγουδήσει η Φλέρυ και ο Γκολφίδης θαύματα με το Lexicon.

Λυκαβηττός, Σεπτέμβριος του 1986. Οργάνωση συναυλίας από τον Ιωσήφ Αβράμογλου. Δύσκολο εγχείρημα για τον Ιωσήφ, όμως πίστεψε. Έκπληξη το κομμάτι «Πόσο σε θέλω» που άκουσα στην πρόβα, στο καμαράκι του Μιτζέλου. Επειδή θα ηχογραφούσα τη συναυλία, είπα στον Λάρι να το βάλουν στο πρόγραμμα. Πέρασε η άποψή μου, αν και ήταν άγνωστο τραγούδι και φοβόταν.

Να σας πω εδώ ότι ο Λάρι είχε πάντα τρακ στην αρχή. Δικαιωθήκαμε για το τραγούδι στην ίδια κιόλας συναυλία.

Γιώργος Νταλάρας, αδελφοί Κατσιμίχα, Σάκης Μπουλάς, Αντώνης Βαρδής και Σοφία Βόσσου συμμετέχουν στη συναυλία με το σχήμα του Αντώνη που

μόλις ξεκινούσε σόλο καριέρα. Τιμμεντένιο κονσέρτο. Αποφασίζει το γκρουπ να κάνουμε τον τελευταίο δίσκο και μετά διάλυση. «Περιμένοντας τη βροχή» το άλμπουμ. Έτσι κλείνει η αυλαία του γκρουπ στην παραγωγική του πορεία. Ο Λαυρέντης θέλει να προσπαθήσει μόνος του και τότε εγώ, ελεύθερος παραγωγός για κάποιο διάστημα, δέχομαι την πρόταση του Αντώνη Βαρδή - διευθυντής παραγωγής για λίγο καιρό στην τότε CBS - και τη μεταφέρω στον Λαυρέντη, αλλά μια μέρα πριν αποφασίζει να πάει στη Μίνως, μετά το κάλεσμα του κυρίου Μάκη Μάτσα και ξεκινάει σιγά σιγά σόλο καριέρα.

Η επικοινωνία μας διατηρείται και έρχεται τακτικά στο γραφείο μου, στη cbs/Sony και συζητάμε τα πάντα. Έτσι, μια μέρα, μου παρουσίασε το «Διδυμότειχο Blues» και τις σκέψεις του. Λίγη ώρα μετά το παρουσίαζε στην εταιρεία του. Ο Λάρι ήταν ανήσυχος, ήσυχος, άγριος, συμπονετικός, τρυφερός και απόλυτος. Κάποιες φορές ήταν πολύ απόμακρος, επίσης. Όταν κάτι δεν του κόλλαγε, πήγαινε σπίτι, το επεξεργαζόταν και μετά το παρουσίαζε ως τετελεσμένο. Δική του ήταν η απόφαση το ρεπερτόριο του γκρουπ να είναι μέσα σε κάποια ειδικά μουσικά πλαίσια.

Το πρώτο πράγμα που μου είπε όταν γνωριστήκαμε ήταν ότι δεν πρόκειται να κάνει τίποτε δισκογραφικά και το δεύτερο ήταν το Φτελιό, ο Πτελέος. Έφευγαν με τον Παυλάρα να πάνε στο χωριό. Έρωτας το Φτελιό!

Ο Παύλος και ο Τάκης ήταν σαν αδέρφια του. Ο Τάκης, μετά την «Αμαρτωλή Μαρία», αποχώρησε από το γκρουπ αλλά παρέμεινε ως αδελφός του Λάρι.

Ρε παιδιά, παρασύρθηκα... Στοπ! Τέλος πάντων, εν συντομία. Σας περιέγραφα τη διαδρομή πριν τη σόλο καριέρα του Λάρι, κάποιους ανθρώπους που λειτουργήσαν κοντά του. Φυσικά, η μετέπειτα πορεία του ήταν εκρηκτική ανοδική, με τα υπέροχα τραγούδια που άφησε και το ιδιαίτερο στίγμα του.

Μια καριέρα αρχίζει από τη θετική λέξη που μπορεί να πει κανείς για κάποιον κι έτσι πάει παρακάτω.

Εγώ χαίρομαι που γνώρισα τον Λαυρέντη, που δουλέψαμε μαζί, πιτσιρίκια ακόμα τότε της δισκογραφίας, που οι μεγαλύτεροι παραγωγοί μάς άφησαν να «παίζουμε», να «ψηθούμε», να δημιουργήσουμε.

Βέβαια, κράτησα και μερικά πραγματάκια για μένα. Φανταστείτε τι έχουν να πουν ο Παύλος, ο Τάκης, ο Μπαχ, ο Φίλιππος, ο Αντώνης και όσοι έχετε ζήσει στιγμές κοντά μας όλα αυτά τα χρονιά. Είναι ωραίο. Δεν είμαστε και πολλοί έξαλλου, σε περιορισμένα αντίτυπα, όπως θα λέγαμε σε άλλες εποχές. Καλή συνέχεια με τη γλυκιά ανάμνηση του Λάρι.

Ιωσήφ Αβράμογλου

Πρωτογνώρισα τους Τερμίτες ως P.L.J. Band, ακούγοντας εκείνο το εξαιρετικό progressive rock άλμπουμ τους, του 1982, με γενικό τίτλο «ARMAGEDDON». Ένας μοναδικός δίσκος που στην αρχική του έκδοση είναι δυσεύρετος σήμερα και κατέχει μια θέση στο ράφι με τα πιο σπάνια κομμάτια στη δισκοθήκη μου.

Προσωπικά, γνωρίστηκα με τα παιδιά όταν δούλευα στη δισκογραφική εταιρία PolyGram. Είχα σαφή εικόνα πως ήταν ταλαντούχοι, φορτωμένοι με εμπνεύσεις και κατάφερναν να βγάζουν αξιόλογες δημιουργίες, που μπορεί να είχαν κάποιες επιρροές από ξένους καλλιτέχνες, κάτι φυσιολογικό, αλλά που είχαν τη δυνατότητα να δημιουργήσουν το δικό τους ύφος και ήχο με τα τραγούδια τους.

Αγαπούσαν το ροκ, κάτι που φάνηκε και στον δίσκο τους «Η Αμαρτωλή Μαρία», που ορθώς τους είχαν συμβουλέψει να αποτολμήσουν να βγάλουν με ελληνικό στίχο. Είχε πολλά καλά κομμάτια εκείνος ο δίσκος και πρωτότυπα. Στη συνέχεια, ο Αντώνης με κάλεσε σπίτι του και μου έπαιξε διάφορα riffs στην κιθάρα και διάφορα κομμάτια, οπότε μου δημιουργήθηκε η πεποίθηση ότι οι «Τερμίτες» θα είχαν σπουδαίο μέλλον μπροστά τους.

Από την αρχή της δεκαετίας του '80 είχα ασχοληθεί με τη μετάκληση ξένων καλλιτεχνών και τη διοργάνωση των συναυλιών τους στην Ελλάδα (Ian Gillan, Rory Gallagher, Eric Clapton, Eric Burdon, UFO, Peter Hammill, Dire Straits, Blues Band, κλπ). Σκέφτηκα ότι η φρεσκάδα και το ταλέντο των Τερμιτών, παρά τη μικρή χρονικά δισκογραφική τους παρουσία μέχρι τότε, ήταν τέτοια ώστε άξιζε να διοργανώσω μία συναυλία στο Θέατρο Λυκαβηττού.

Έτσι κι έγινε. Η συναυλία πραγματοποιήθηκε το Σάββατο 27 Σεπτεμβρίου 1986. Ονομάσαμε την εκδήλωση εκείνη «Τερμίτες + Φίλοι». Οι φίλοι τους καλλιτέχνες που συμμετείχαν ήταν οι Γιώργος Νταλάρας, Σάκης Μπουλάς, Αδελφοί Κατσιμίχα, Φλέρυ Νταντωνάκη, Αντώνης Βαρδής, Σοφία Βόσσου και Γιάννης Γιοκαρίνης. Η συναυλία ήταν sold out. Ηχογραφήθηκε και κυκλοφόρησε σε δίσκο με τίτλο «Τσιμεντένιο Κονσέρτο» από τη Virgin. Σε εκείνη την ιστορική συναυλία ακούστηκε για πρώτη φορά η μεγάλη επιτυχία τους «Πόσο σε θέλω». Ο κόσμος έφυγε ενθουσιασμένος!

Διατηρώ τις καλύτερες αναμνήσεις από τα παιδιά. Είναι καλοί φίλοι και εξακολουθώ να τους θαυμάζω σε ό,τι κάνουν και έχουν κάνει, τόσο ως

συγκρότημα όσο στις προσωπικές τους καριέρες. Θα μείνουν στην Ιστορία σαν μία από τις σπουδαιότερες ροκ μπάντες της χώρας!

Αντώνης Μιτζέλος

Ο Παύλος είναι αδελφός. Τον χαρακτηρίζει η ευθύτητα, η δύναμη και η ικανότητα. Μεγάλο, συνθετικό, έμφυτο ταλέντο, μια φλέβα που δίνει τραγούδια με χαρακτήρα και ευαισθησία. Κιθαρίστας κι αργότερα μπασίστας της μπάντας. Έβαλε το όργανο στη θήκη όταν διαλύθηκαν οι Τερμίτες και δεν ξαναβγήκε ποτέ. Εκτιμώ αφάνταστα αυτήν τη στάση.

Περάσαμε όλη τη διαδρομή των Τερμιτών παρέα, γράφοντας και παίζοντας τη μουσική μας. Είχαμε να παλέψουμε με τα θεριά του μουσικού κατεστημένου. Αρχικά παίζαμε μουσική για λίγους, μα μετά από χρόνια αγώνων καταφέραμε να υπάρξει η μουσική μας στα ραδιόφωνα και τις ψυχές των φίλων μας, ώσπου «τα στάδια σαν τσιμεντένια τρένα βασίλεψαν στο βλέμμα μας βαθιά». Ήταν δύσκολα δεν λέω, μα ζήσαμε και μεγάλες στιγμές που μας χάρισαν μνήμες ανεξίτηλες και την ευχαρίστηση της επιτυχίας. Σε καμιά περίπτωση της οικονομικής, μα της καλλιτεχνικής. Διαλύσαμε όταν όλα ήταν καλύτερα από ποτέ, στο απόγειο. Δεν πάρθηκε ομόφωνα η απόφαση.

Η παρέα μας, με πλήρη συνείδηση, προχώρησε στην κατεύθυνση που έθεσε ως αρχικό στόχο. Είχε πλάκα η διαδρομή, μα δεν ήταν πλάκα η μουσική γέννα. «Οι Τερμίτες ενοποίησαν τους σημαντικότερους και αντίθετους αισθητικά πόλους του ελληνικού τραγουδιού (λαϊκό - έντεχνο - ροκ) τη δεκαετία του '80 -'90 και ήταν οι βασικοί δημιουργοί του σύγχρονου ελληνικού ηλεκτρικού τραγουδιού» (Wikipedia).

Περήφανος για την παρέα και τον φίλο μου.

Φίλιππος Σπυρόπουλος ΤΕΡΜΙΤΕΣ

Το '79 και το '80 έκανα για δυο χρόνια τα πιο όμορφα ταξίδια σαν μουσικός - θεωρώ ότι ήταν και η χρυσή περίοδος - με το κρουαζιερόπλοιο του Χαντρή AMERICANIS, στην Καραϊβική. Ήταν μεγάλο το δέλεαρ, γιατί αναγκάστηκα ξαφνικά να αλλάξω κατηγορία, όπως λέμε στο ποδόσφαιρο, σχετικά με τις απαιτήσεις που αντιμετώπισα εκεί, παίζοντας τέσσερα διαφορετικά shows και με μπαλέτο κάθε βδομάδα.

Όταν τελικά γύρισα στην Αθήνα, πέρασε δεν πέρασε ένας μήνας, ένα απόγευμα χτύπησε το τηλέφωνο - το σταθερό φυσικά γιατί τότε δεν είχαμε κινητά ακόμα. Λέω «εμπρός» και ακούω μια μπάσα φωνή.

«Είστε ο Φίλιππος Σπυρόπουλος;»

Απαντώ θετικά και η φωνή συνεχίζει:

«Εδώ Γιώργος Μουζάκης».

«Ω, τι τιμή είναι αυτή, μαέστρο» απαντώ.

«Άσε τις τιμές και έλα από το μαγαζί. Σε θέλω να μιλήσουμε» μου είπε.

Κι έτσι έκανα δύο χρόνια στο Ακροπόλ Παλλάς, σε ένα πολύ ωραίο και ιστορικό κλαμπ όπου έχουν γυριστεί οι μισές από τις ασπρόμαυρες ελληνικές ταινίες που έχει δει όλη η Ελλάδα. Πολύ ωραίες εποχές!

Ένα απόγευμα, σε μια πρόβα μας, έρχεται ένας τύπος περίεργος και μου λέει: «Γεια σου, με λένε Λαυρέντη Μαχαιρίτσα. Συγκατοικώ με τον αδερφό σου στην Πλάκα και ήθελα να σε γνωρίσω από κοντά. Αν θέλεις, έλα κανένα βράδυ από το σπίτι να μιλήσουμε».

Φυσικά, πήγα και μου είπε ότι έχει μια μπάντα, τους P.L.G. Μου έβαλε τον δίσκο, τον άκουσα και μου άρεσε πολύ.

Έκτοτε, πήγαινα αρκετές φορές μετά το πρόγραμμα του Μουζάκη και κάποια στιγμή μου πρότεινε να γίνω μέλος της. Κοντοστάθηκα λίγο, το σκέφτηκα και του είπα δεν έχω καμία αντίρρηση. Όμως, του έβαλα έναν όρο: ότι θα έπρεπε να αλλάξουμε το όνομα της μπάντας, πράγμα που δέχτηκε. Και πήραμε το όνομα ΤΕΡΜΙΤΕΣ.

Υπογράψαμε ένα συμβόλαιο στην PolyGram και αρχίσαμε την επίσημη δισκογραφία. Μέχρι εκεί όλα καλά. Το μόνο που δεν είχαμε εκείνη την εποχή ήταν ένας μάνατζερ για να μπορούμε να κάνουμε συναυλίες και να διαφημίσουμε τα τραγούδια μας. Τότε ήταν πολύ διαφορετικά τα πράγματα

σε σχέση με σήμερα.

Θυμάμαι ένα βράδυ παίζαμε στο κλαμπ Αναστροφή, στην οδό Βατατζή, κάθετη της Λεωφόρου Αλεξάνδρας και μια μέρα πριν είχαμε βγει στους δρόμους βράδυ και αφισοκολλούσαμε εμείς οι ίδιοι τη συναυλία μας. Τα χρήματα ήταν λίγα για την μπάντα και σχεδόν δεν μπορούσαμε να ζήσουμε. Πόσο μάλλον εγώ που είχα μάθει σε άλλα κασέ.

Ένα άλλο περιστατικό που θυμάμαι ήταν στην Κοζάνη. Σε μια συναυλία μας πήγαμε σε ένα μαγαζί με μπιλιάρδα κι ο Παύλος έβαλε στοίχημα με έναν τύπο που το έπαιζε δυνατός. Έχασε επίτηδες το πρώτο παιχνίδι και του είπε αμέσως μετά να βάλουν ένα δεύτερο. Εκείνος συμφώνησε αλλά το ποσό είχε ανέβει πολύ, με τη σιγουριά ότι θα κέρδιζε και το δεύτερο. Εκεί ο Παύλος το πήρε με άνεση, πήρε και τα λεφτά και την κοπανήσαμε γρήγορα γιατί σε μερικούς δεν άρεσε η κομπίνα αυτή. Το όλο σκηνικό θύμιζε πολύ την ταινία με τους Blues Brothers.

Έκτοτε, μέχρι τη μέρα που σταματήσαμε σαν μπάντα, συνέχισα σαν μουσικός να παίζω σε νυχτερινά μαγαζιά και παράλληλα ο Λαυρέντης έκανε σόλο καριέρα.

Είχαν περάσει σχεδόν δέκα χρόνια κι εγώ ήμουν στο Ναύπλιο δουλεύοντας σε ένα κέντρο, όταν με πήρε τηλέφωνο ο αδερφός μου μια Παρασκευή και μου είπε ότι ο Μαχαιρίτσας έπαθε έμφραγμα και είναι στο Ωνάσειο Νοσοκομείο. Έτσι, τη Δευτέρα που γύρισα στην Αθήνα, πήγα να τον δω. Μετά από λίγους μήνες κάναμε και τη μεγάλη πετυχημένη συναυλία (Sold Out) σαν Τερμίτες στο Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας. Από τότε παίζαμε μαζί μέχρι τη Δευτέρα στις 9 Σεπτεμβρίου του 2019. Δυστυχώς, μας «άφησε» κι έτσι έκλεισε ένας κύκλος σαράντα χρόνων από τη μέρα που τον γνώρισα.

Γιάννης Μαύρος

Τον Παύλο Κικριλή τον ήξερα από την εποχή των P.L.J. Band - Τερμιτών, αλλά τον γνώρισα προσωπικά το καλοκαίρι του 2012 στο Φτελιό, ένα μικρό μαγευτικό ψαροχώρι στον κόλπο του Παγασπτικού. Συνδεδεικός μας κρίκος ένας κοινός φίλος, που με είχε τρελάνει με τον παιδικό φίλο του τον Παύλο, που μαζί του έφτιαχνε τους P.L.J. και τους Τερμίτες. Μιλώ για τον Λαυρέντη Μαχαιρίτσα ή απλώς Λάρι για τους πολύ κολλητούς. Μαζί του η ιστορία μας ξεκίνησε, πηγαίνοντάς του στιχάκια κάποιο βράδυ Σαββάτου, στο κέντρο «Βοτανικός», στις 5 Φεβρουαρίου του 2002 και τελικά η κατάληξη ήταν μια καρμική σχέση καρδιάς.

Είχαμε πολλά κοινά, την αγάπη για τη μουσική, το classic rock, το ιταλικό τραγούδι και το πάθος για τα ταξίδια. Είχα την τύχη να γυρίζω παρέα μαζί του Ελλάδα και Κύπρο πολλές φορές. Ήταν πολύ έξυπνος και ιδιαίτερος άνθρωπος, και στην παρέα πάντα έκλεβε την παράσταση με τα αστεία του, τη δυνατή, τρυφερή και συνάμα άγρια φωνή του αλλά κυρίως με τις ιστορίες που μου έλεγε για την περιπετειώδη ζωή του. Για μέρες δύσκολες, μέρες βροχερές και μέρες ηλιόλουστες που άργησαν να έρθουν.

Η ζωή είναι ένας μεγάλος τοκογλύφος. Θα σου δώσει πέντε και θα σου πάρει πενήντα. Άστα να πάνε. Μέσα σ' αυτές τις ιστορίες που μου εξιστορούσε συχνά πυκνά, όπως το παραμύθι που λέει ο παππούς στον εγγονό, πρωταγωνιστικό ρόλο είχε ο φίλος του ο Παυλάρας, που τώρα ζει στη Βουλγαρία.

«Μεγάλε, Μαυροτζών, αυτά που λες είναι για best seller, θα είχε φάση να το κάνουμε βιβλίο» του είχα πει και εκείνος γέλασε. Μας πρόλαβε ο Jean Noire, ο φίλος μου ο Παύλος. Έχει βάλει πλήρη εδώ και κάτι χρόνια να αποτυπώσει όλα αυτά που ζήσαμε μαζί και δεν είναι και λίγα. Τα παιδικά μας όνειρα, όλη μας τη διαδρομή με τους P.L.J. και τους Τερμίτες, τα καλύτερά μας χρόνια...

Όταν ο Παύλος τελείως ξαφνικά μου πρότεινε να τον βοηθήσω, όλα αυτά τα κοινά τους βιώματα ν' αποκτήσουν σάρκα και οστά, δέχτηκα με μεγάλη χαρά ν' αναλάβω την επιμέλεια της συγγραφής αυτού του βιβλίου.

Πιστεύω πως κάποιος εκεί, από τα ψηλά αλώνια του ουρανού, θα γέλασε με ικανοποίηση. Ναι, ρε φίλε, στο χρωστάω, όπως και τόσα άλλα. Πάντα μου έβγαζες τον καλύτερό μου εαυτό, είχες τον τρόπο να το κάνεις. Σ' ευχαριστώ.

Χάρης Καφετζόπουλος

Είμαι κάπου στο 1984 όταν βρίσκομαι για αγορά δίσκων σε δισκάδικο της Γλυφάδας, για τη δισκοθήκη του club όπου δούλευα ως dj. Ο ιδιοκτήτης του δισκάδικου, ο Νίκος, με το που μπήκα, μου λέει: Ρε φίλε, μου έστειλαν ένα δείγμα από την PolyGram. Άκου ένα νέο γκρουπ να πάθεις πλάκα...» και μου βάζει να ακούσω το «Μηχανικά».

Εντυπωσιάστηκα! Νέος ήχος, νέος στίχος, νέα φωνή και μια μουσική άποψη εκτός ελληνικών δεδομένων. Αυτή ήταν η πρώτη επαφή μου με τους «ΤΕΡΜΙΤΕΣ», μέσα από ένα βινύλιο.

Πέρασαν τρία χρόνια όταν ο τότε κολλητός μου φίλος και αδικοχαμένος στη συνέχεια Βάσος Τσιμιδόπουλος, διευθυντής international ρεπερτορίου της PolyGram, μου γνώρισε αρχικά τον Λαυρέντη.

Το «πάντρεμα» ήταν ακαριαίο! Και δεν έμεινε μόνο στον Λαυρέντη αλλά και με όλα τα μέλη της μπάντας, τον Μιτζέλο, τον Κικριλή, τον Βασαλάκη, τον Σπυρόπουλο.

Μια παρέα που, εκτός αυτών, είχε μέσα της τον Μπουλά, τον Ζουγανέλη, τον Κούτρα, τον Περάκη, τον Γιοκαρίνη, τον Παπακωνσταντίνου και τη μισή κρατική σχολή χορού, με κοινό σημείο καθημερινής αναφοράς το θρυλικό καφέ Ντόλτσε στη Σκουφά ή τα καφέ της Δεξαμενής.

Η ενασχόλησή μου με τον στίχο είχε αρχίσει από το 1981 αλλά χωρίς ποτέ να δώσω ή έστω να «δειγματίσω» κάποιο γραπτό μου, παρόλο που είχα άμεση επαφή με διάφορους καλλιτέχνες και αυτό μάλλον οφειλόταν στη νεανική μου αδιαφορία προς τα δημιουργήματά μου. Και είναι φυσικό, όταν έχεις μελετήσει ποιητές και ποιητές, να έχεις ένα εσωτερικό «κράτημα» ως προς τις δημιουργίες σου.

Αυτό όμως το «έσπασε» με μαγικό τρόπο ο Αντώνης Μιτζέλος όταν διάβασε ένα άρθρο μου για τους ΤΕΡΜΙΤΕΣ στο μουσικό περιοδικό «Κου-Κου» που εκδίδαμε τότε ο Τσιμιδόπουλος κι εγώ, και ζήτησε να δει στίχους μου. Εγώ τους έδωσα και ξαφνικά άκουσα το «Βασίλισσα της σιωπής» (Πάρε με από δω) έτοιμο και τραγουδημένο από τον Λάρι, στον οποίο οφείλεται και το ρεφραίν του τραγουδιού που το ανέσυρε από την πρώτη ποιητική μου συλλογή σε ένα σπίτι που έμενε τότε, κάπου στην Πλάκα.

Από τότε αναπτύχθηκε μια φιλία χρόνων, με τις δυσκολίες, τις χαρές και τις απογοητεύσεις που χαρακτηρίζουν τη ζωή και τις σχέσεις μεταξύ διαφορετικών

προσωπικοτήτων και που έφτασαν μέχρι και τις κατά καιρούς συνεργασίες μου με το γκρουπ σε συναυλίες, άρθρα και ραδιοφωνικές εκπομπές.

Οι ιστορίες ατέλειωτες! Από ένα τσιγάρο στα δυο τις εποχές της αφραγκίας, μέχρι την εξαιρετική πορεία όλων των μελών της μπάντας, καταλαμβάνοντας τις θέσεις που το ταλέντο τους όρισε και τους έκανε διαχρονικούς, αφήνοντας πίσω μια τεράστια μουσική παρακαταθήκη κι ένα όνομα σταθμό. ΤΕΡΜΙΤΕΣ. Θα μπορούσα να πω πολλά για τις προσωπικότητες αυτής της μπάντας αλλά τα πολλά λόγια αφαιρούν την ουσία των λίγων και καλών. Ένα μόνο τελειώνοντας. Ναι, η γενιά μας είναι μια «καταραμένη γενιά», όπως πολύ γλαφυρά περιέγραψε ο μεγάλος Γάλλος ποιητής François Villon στην «Μπαλάντα των Καταραμένων» εξακόσια χρόνια πριν, που έδωσε πολλά και η πλειοψηφία της «έφυγε» νωρίς. Ίσως, γιατί ο θρύλος δεν πρέπει να «κρεμάει» βιολογικά για να παραμείνει θρύλος! Έτσι και οι ζωές των μεγάλων συγκροτημάτων ή των μελών τους. Διαλύονται νωρίς ή κάποιοι «φεύγουν» νωρίς, μόνο και μόνο για να διατηρηθεί ο θρύλος στο διηνεκές!

Οι Τερμίτες - Από το αρχείο του Δημήτρη Βασιλάκη

..... ○

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΒΗΜΑΤΑ ΤΩΝ P.L. BAND
ΠΛΑΚΑ, ΕΦΗΒΕΙΑ

Στη μνήμη μου είναι έντονο το σωτήριο καλοκαίρι του 1972. Ωστόσο, ο φόβος όλων μας δεν κρυβόταν αλλά ήταν διάχυτος, όπως και οι επαναλαμβανόμενες κρίσεις της Χούντας. Μια χούντα που έπνεε τα λοίσθια και κυνηγούσε ακόμα και τη σκιά της.

Τα χρόνια περνούσαν, με ανθρώπους και λέξεις να διαβρώνονται, αλλά τελικά φάνηκε ότι η πενταετία άρχισε να βαραίνει τον ασθενή που λαχταρούσε πια να αποτινάξει τη φαιδρότητα από το πραγματικό. Πέντε χρόνια στον γύψο ήταν πολλά και ο ασθενής τα είχε πάρει στο κρανίο. Η αλλαγή έρρεε πια στις αρτηρίες του, μπορούσε ακόμη και να την αφουγκραστεί κάποιος μέσα στη σιωπή καθώς ερχόταν με τις μπάντες και τα παλικάρια τρομοκρατούσαν μέχρι και τα περιστέρια στο Σύνταγμα.

Κι εγώ, ταμπουρωμένος στον μικρόκοσμό μου, εστίαζα στα προσωπικά μου λάβαρα νιώθοντας πως όλα άλλαζαν μέσα μου. Ακολουθούσα τον λαχανιασμένο ρυθμό μου, που επιβεβαίωνε ότι το παιδί σιγά σιγά, με δειλά βήματα, γινόταν άντρας. Έμπαινα στον θαυμαστό κόσμο της εφηβείας και στα εσωτερικά λαγύμια μου όλα ήταν διαφορετικά. Ο τρόπος που έβλεπα, που μιλούσα, που σκεπτόμουν. Το καθετί φώτιζε τις μέρες μου με έναν παράφορο τρόπο όπου όλα φαίνονταν καινούρια, λες και ήμουν κάποιος άλλος, ένας άντρας σε παιδικό κορμί.

Αυτή η περίοδος σημάδεψε το σαστισμένο είναι μου και ήταν πολύ σημαντική για μένα, αφού γνώρισα φίλους και φίλες που καθόρισαν την άποψή μου για τη ζωή και ξεκλείδωσαν τη λογική μου. Λογική όπως την αντιλαμβάνομαι. Το παράλογο, όπως την αντιλαμβάνονταν οι πολλοί. Τώρα που το σκέφτομαι,

μέσα από το κομψό βάρος των χρόνων, ίσως δεν είχαν άδικο. Μάλλον ήμουν ένας περίεργος, ιδιαίτερος τύπος που αναζητούσε τη λύτρωση και την απολύτρωση, κάποιος που ακολούθησε τον δρόμο που του έδειχνε η καρδιά του. Τίποτα περισσότερο, τίποτα λιγότερο. Ωραία χρόνια, ποτισμένα με απίστευτη ένταση και κυρίως ανεμελιά.

Ο εσωτερικός μου κόσμος επαναστατούσε, όλο μου το είναι εναντιωνόταν σε αυτά που καλούμουν να πράξω ακούσια. Στο σχολείο, Γυμνάσιο τότε, δεν ήμουν όπως έπρεπε να είμαι, δηλαδή δεν τα πήγαινα πολύ καλά. Και πώς να τα πάω καλά, μου λέτε, με το εκπαιδευτικό σύστημα που μέχρι τις μέρες μας παραμένει στάσιμο, παραγκωνίζοντας και αγνοώντας οποιαδήποτε άλλη εξέλιξη και ως επί το πλείστον τον κύριο δέκτη του, τον μαθητή. Ένα σύστημα που είναι σαν να απευθύνεται σε σκυλιά και όχι σε ανθρώπους. Τα σκυλιά εκπαιδεύονται. Οι άνθρωποι διδάσκονται, ρε γαμώτο. Τώρα θα μου πεις: Μεγάλε, πού να βρεθούν οι δάσκαλοι να σε μπολιάσουν με το μεράκι της γνώσης;

Ο τόπος μας ασφυκτιεί από το δημοσιοϋπαλληλικό βάρος και ανθρώπους που φαινομενικά παρουσιάζονται ως λειτουργοί, ουσιαστικά όμως αναμένουν να περάσει η ώρα και να πέσει ο μισθός βρέξει χιονίσει - το φαίνεσθαι και το είναι της ελληνικής εκπαίδευσης. Φυσικά, πάντα θα ξεπροβάλλουν από τον σωρό οι λαμπρές εξαιρέσεις που υφίστανται για έναν μεγάλο σκοπό: Να επιβεβαιώνουν τον εκάστοτε κανόνα. Τέλος πάντων...

Όντας έφηβος επαναστάτης, μέσα σε αυτό το νλίθιο, μονοσήμαντο και σαθρό σύστημα, όπου η παπαγαλία ήταν η πραγματική όψη του μανθάνειν, είχα άρνηση απέναντι σε αυτά που θεωρούσα τελείως άχρηστα για μένα. Η κατάσταση ήταν όμορη με αυτό που μου έκανε η μητέρα μου, όταν με έβαζε - πιτσιρικά - να κοιμηθώ το μεσημέρι, χωρίς να νυστάζω, γιατί «έτσι πρέπει». Η λογική του παραλόγου. Απερίγραπτα τετριμμένα, αλλά και ασταμάτητα ήταν τα λόγια των γονιών μου:

«Για να τα καταφέρεις στη ζωή, παιδί μου, πρέπει να ακολουθείς το μονοπάτι που ακολουθεί όλος ο κόσμος. Να μορφωθείς, να πιάσεις μια καλή δουλειά, να κάνεις οικογένεια» μου έλεγε ο πατέρας μου. «Εμείς σου τα λέμε, γιατί σε αγαπάμε και θέλουμε το καλό σου».

Η μετάφραση η δική μου από την άλλη παρέπεμπε στο εξής: «Να είσαι μέσα στο κοπάδι, για να μη σε φάει ο κακός ο λύκος».

Εστιάζοντας στην προσωπική μου οπτική, προτίμησα να γίνω το γνωστό μαύρο

πρόβατο της υπόθεσης, αφού η ισορροπία στην οικογένεια εξασφαλιζόταν με τον μεγαλύτερο αδελφό μου τον Φώτη, ο οποίος ήταν πολύ καλός στα μαθήματα και ιδιαίτερα στα Μαθηματικά.

Έτσι, οι γονείς μου του άνοιξαν τον δρόμο για τις πολυπόθητες σπουδές στην Αμερική. Ειλικρινά, τον ζήλευα για ένα μόνο λόγο, ότι θα μπορούσε να κάνει ό,τι θέλει χωρίς να τον ελέγχει κανείς. Από την άλλη, η αφεντιά μου θα παρέμενε εγκλωβισμένη, δεν θα μπορούσε να σηκώσει κεφάλι, αφού είχα την Γκεστάπο τη μάνα μου, που με κυνηγούσε χωρίς διαλείμματα για να μην πάρω τον κακό τον δρόμο. Α, ρε μάνα...

Αραχτή, λοιπόν, όλη η παλιοπαρέα - ο Λάρι, ο Ατρείδης κι εγώ - στην κάβα της ακολουσίας, με το τσιγαράκι μας στον κλασικό ρυθμό του φύσα - ρούφα, να' σου εμφανίζεται και ο «Τσιχλής», ο γιος του θυρωρού. Ο Χρήστος ήταν τόσο αδύνατος, που ήταν εφικτό να διακρίνει κάποιος τους μυς από τα σαγόνια του, ακόμη και με την παραμικρή σύσπαση του προσώπου του.

«Τι γίνεται, θα έρθετε να κλωτσήσουμε καμιά μπάλα;» ρώτησε.

Κι έτσι γινόταν συνήθως. Ρίχναμε εμείς κανένα σουτάκι και ο Τσιχλής λάμβανε θέση τερματοφύλακα, χρησιμοποιώντας για τέρμα τα ρολά ενός μαγαζιού που ήταν ακόμα ξενοίκιαστο.

Ο Λάρι, που ήταν ένας αξιοπρεπής μπαλαδόρος και λάτρης του αθλήματος, δεν σταματούσε να προβάλλει τις ικανότητές του μέσα από μοναδικές φιγούρες με το στήθος και τα γόνατά του. Σκοπός ήταν να επιτύχει ένα εντυπωσιακό σουτ, ανεξαρτήτως μάλιστα αν αυτό κατέληγε στο αυτοσχέδιο τέρμα μας ή όχι. Ωστόσο, μέσα από όλη αυτή τη διαδικασία εξέπνεε μια μαγεία που σε παρακινούσε να τον θέλεις για παρέα.

Εμείς, λοιπόν, περάσαμε τα χρόνια της εφηβείας μας σε μια αλάνα με ξεγνοιασιά, ανεμελιά και ψυχική υγεία, παίζοντας μπάλα με τα παιδιά της γειτονιάς και όχι απομονωμένοι στο διαμέρισμα ή απορροφημένοι από έναν υπολογιστή, ούτε μας τραβούσε σαν μαγνήτης ένα κινητό στο χέρι. Εμείς είχαμε την πολυτέλεια του ευ ζην: κοιτούσαμε και αγναντεύαμε τα αστέρια. Άλλες εποχές τότε, εποχές στις οποίες ζήσαμε πιο ανθρώπινα, αγνά, με ζεστασιά σε κάθε κίνηση και σχέση, με αλληλεγγύη και πληθώρα συναισθημάτων που μπορούσαν να ξεδιπλωθούν, να συζητηθούν και να αναλυθούν.

Ο Λαυρέντης καταγόταν από τον Βόλο και είχαν έρθει οικογενειακώς στην Αθήνα, δηλαδή οι γονείς και τα δύο αδέρφια του. Ο πατέρας του ήταν ο Δημήτρης Μαχαιρίτσας, συνθέτης και μαέστρος, ο οποίος είχε αναλάβει τη

διεύθυνση της Κρατικής Ορχήστρας της τότε ΕΙΡ. Το 1969 ήταν σημαδιακό έτος, γιατί έχασε τον πατέρα του σε ηλικία μόλις τριάντα έξι ετών. Η οικογένεια, μετά το μεγάλο και σκληρό πένθος, έκανε προσπάθειες να συνεχίσει μόνη της κουβαλώντας για πάντα το βάρος του θανάτου. Πιο ειδικά, η μητέρα του, η κυρία Κλάρα, η οποία παρεμπιπτόντως επιθυμούσε να την καλούμε Φίλα, ήταν μια εκκεντρική κυρία της παλιάς σχολής, φιλόμουση, στιχουργός του Νέου Κύματος. Είχε προοδευτικές ιδέες που τις συνδύαζε με έναν αυστηρό τόνο και με την αύρα της απόμακρης και ευγενικής ψυχής. Επιδίωκε να προκαλεί εντύπωση με τους ιδιαίτερους στοχασμούς της περί ιδεών και ζωής, αρνούμενη όμως οποιαδήποτε άλλη όψη των πραγμάτων.

Την εποχή εκείνη ήμουν ένα ήσυχο παιδί. Με συμπάθησε και κατ' επέκταση ήθελε να κάνει μαζί μου παρέα ο γιος της. Η κυρία Κλάρα είχε άλλα δύο αγόρια από τον πρώτο της γάμο, τον Ατρείδη και τον Σωκράτη.

Ο Ατρείδης εκείνη την εποχή είχε μία κάβα, στην οποία δούλευε περιστασιακά και ο Λάρι. Μετά όμως από την οριστική αποβολή του από όλα τα γυμνάσια, ο Λάρι εργαζόταν μόνιμα εκεί.

Τα πράγματα έγιναν ως εξής: Ένας καθηγητής τον είχε βάλει στο μάτι και του έκανε συνέχεια καψόνια, με αποκορύφωμα να του τραβήξει τις φαβορίτες. Στο σημείο αυτό, το αγόρι τού την «μπουμπούνισε» και αν χρησιμοποιήσουμε όρους αθλητικούς, τότε μπορούμε να πούμε ότι ο Λάρι «έφαγε» κόκκινη κάρτα. Στα σκοτεινά χρόνια της επταετίας, οι καθηγητές είχαν στα χέρια τους μια ανεξέλεγκτη εξουσία εκπορευόμενη από το ίδιο το καθεστώς. Κατά συνέπεια, επιβάλλονταν στους μαθητές κατά βούληση, δίχως στην πραγματικότητα να υπάρχουν όρια ή σεβασμός γενικότερα προς τον άνθρωπο, ειδικότερα προς τα παιδιά. Αντιθέτως, οποιαδήποτε αντίδραση απέναντι στα αυστηρά πρότυπα και το τρίπτυχο ΠΑΤΡΙΣ - ΘΡΗΣΚΕΙΑ - ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ τιμωρούνταν με σκληρότητα, πνίγοντας κατά αυτόν τον τρόπο κάθε φλόγα για ελεύθερη σκέψη και αμφισβήτηση. Τέλος πάντων.

Στην κάβα πήγαινα κι εγώ μερικές φορές και βοηθούσα στο κουβάλημα, γιατί ήμουν γερό παιδί λόγω της ενασχόλησής μου με τον αθλητισμό. Όλα αυτά όμως έμειναν πίσω, ούτε αθλητισμός ούτε τίποτα. Αντικαταστάθηκαν με καφενεΐα και ποδοσφαιράκια, όπου πηγαίναμε στη ζούλα για να παίξουμε κανένα μπιλιάρδο και να ξεχαστούμε με κανένα τραγούδι των Beatles και των Stones στο Juke Box του μαγαζιού, να γουστάρουμε.

I can't get no satisfaction²...

² Στίχος από το ομώνυμο τραγούδι των Rolling Stones, που κυκλοφόρησε το 1965.

Ήταν ακριβώς η εποχή που ασχολήθηκα πιο πολύ με τη μουσική και λιγότερο με όλα τα άλλα. Ο πατέρας μου, λάτρης της μουσικής και ο ίδιος, έπαιζε κιθάρα ερασιτεχνικά και για την πάρτη του. Ήταν ο πρώτος δάσκαλος που είχα σε κάποια ακόνρτα και στη συνέχεια με κατηύθυνε στο ωδείο, γιατί ήθελε να ακολουθήσω μια συγκεκριμένη μέθοδο και οδό. Εκεί, όμως, ήρθα αντιμέτωπος με μια αποστειρωμένη κατάσταση και το αποτέλεσμα ήταν ότι την έκανα με ελαφρά πηδηματάκια.

Η πορεία με τον Λαυρέντη ήταν διαφορετική, γιατί η κυρία Φίλα τον έστειλε να μάθει κλασικό πιάνο, καθώς σκέφτηκε ότι «το μήλο θα πέσει κάτω από τη μηλιά». Ωστόσο, βαρέθηκε επίσης οικτρά και τελικά αποχώρησε. Έτσι, ένα απόγευμα έσμιξαν οι δρόμοι μας, με δυο κιθάρες να τραγουδάμε τη «Συννεφούλα» του Σαββόπουλου και το «Help» των Beatles. Δεν χρειάζεται και πολύ να κολλήσει κάποιος το μικρόβιο του καλλιτέχνη. Ήταν μια πολύ αόριστη αίσθηση, παράλληλα όμως ήταν και κάτι που μπορεί να συγκριθεί μόνο με τη μαγεία. Ζούσα μέσα από τη φαντασία μου κάτι τόσο υπέροχο, ώστε ήταν πολλά τα βράδια που έπλαθα όνειρα, ότι θα δίνουμε συναυλίες, ότι ο κόσμος από κάτω θα παραληρεί, θα χειροκροτάει, τα γκομενάκια θα μας ζητάνε αυτόγραφα... Κι έτσι με έπαιρνε ο ύπνος κάθε νύχτα. Γλυκά.

Την εποχή εκείνη τα συγκροτήματα είχαν τον πρώτο μουσικό λόγο στην Ελλάδα. Γενικά, ήταν πολύ στη μόδα. Δεν επρόκειτο για τυχαία αλλά αντίθετα για κάποια πολύ αξιόλογα σχήματα, όπως για παράδειγμα οι POLL, οι SOC-RATES, οι APHRODITE'S CHILD, οι ΠΕΛΟΜΑ ΜΠΟΚΙΟΥ και πολλά άλλα. Εκτός όμως από τον δικό τους καίριο ρόλο στη διαμόρφωση της ελληνικής μουσικής σκηνής, είναι ανάγκη να γίνει αναφορά και στην τεράστια συμβολή ενός καλλιτέχνη που ανέδειξε το ροκ και το πήγε πολύ μπροστά στη χώρα μέσα από τον ψαγμένο στίχο του αλλά και από την πρωτοποριακή μουσική του. Μιλάω, φυσικά, για τον Διονύση Σαββόπουλο.

Έτσι κι εμείς λοιπόν, θαυμάζοντάς τον και ακολουθώντας τα χνάρια του, στην ηλικία των δεκαεπτά χρονών, φτιάξαμε το δικό μας σχήμα, με μέλη τον Λάρι και εμένα. Ντουετάκι, δηλαδή, στο οποίο και δώσαμε το όνομα P.L. BAND, που ήταν τα αρχικά μας, Παύλος και Λαυρέντης. Οι χαρές και οι πίκρες, οι θρίαμβοι και τα προβλήματα, όλα βρήκαν την αρχή τους εκείνη τη σημαδιακή ημέρα που αποφασίσαμε να φτιάξουμε το πρώτο μας συγκρότημα. Ένα σημείο αναφοράς, στο οποίο τα όνειρά μας άρχισαν να δομούνται μέσα από νότες και μελωδίες.

Ο Παύλος Κικιρλής γεννήθηκε στην Αθήνα το 1957 και έζησε στην ιστορική Πλάκα. Τελείωσε το εξατάξιο τότε Γυμνάσιο και παράλληλα σπούδασε μουσική στο Ωδείο Αθηνών.

Το 1972, μαζί με τον Λαυρέντη Μαχαιρίτσα, δημιούργησε το πρώτο του γκρουπ, με το όνομα «P.L. Band». Αργότερα, με την προσθήκη των υπολοίπων γνωστών μουσικών, μετονομάστηκε σε «P.L.J. Band» και τελικά σε «Τερμίτες».

Υπήρξε συνθέτης πολλών τραγουδιών του συγκροτήματος. Μετά τη διάλυσή του έγραψε για αρκετούς τραγουδιστές, όπως για τον Μανώλη Λιδάκη το «Νιώθω πολλά», για τη Δούκισσα το «Κοίτα τι έγινε» και για τον Νίκο Νομικό το «Φαντάζομαι».

Ήταν η εποχή που αποφάσισε ότι μουσικά είχε ήδη εκπληρώσει το νεανικό του όνειρο μέσω των Τερμιτών κι έτσι αποφάσισε να ασχοληθεί με διάφορα επαγγέλματα με στόχο την επιβίωση.

Από το 2000 ζει στην Βουλγαρία και ασχολείται με τον χώρο της εστίασης, ενώ παράλληλα κυκλοφόρησε ένα CD με τραγούδια σε τζαζ ύφος, που το κρατικό κανάλι της χώρας θεωρεί ένα πολύ ενδιαφέρον πρότζεκτ, γι' αυτό και μεταδίδεται τακτικά στο ραδιόφωνο.

Από το 2010 μέχρι το 2014 δημιούργησε δύο συγκροτήματα που αποτελούνται από Έλληνες φοιτητές, τα «Μουσικά μπτρώα» και τους «Μετέωρους», με εμφανίσεις σε διαφορά κλαμπ. Την ίδια περίοδο ξεκίνησε να γράφει τη διαδρομή της ζωής του, αυτήν που αφορά στη σχέση του με τη μουσική και την πορεία του συγκροτήματος «Τερμίτες».